

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА****Координаційний
центр з надання
правової допомоги****Міністерство юстиції роз'яснює
застосування деяких положень
законодавства щодо організації
надання правової допомоги**

Міністерством юстиції України узагальнено та проаналізовано проблемні питання, які найчастіше виникають під час організації надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – правова допомога) місцевими центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – місцеві центри). У зв'язку з цим Мін'юстом підготовано роз'яснення щодо застосування деяких положень законодавства в частині організації надання правової допомоги у формі «запитання – відповідь».

1. Чи має право місцевий центр організувати надання правової допомоги особам, зазначеним у статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (далі – Закон), які є потерпілими, свідками, цивільними позивачами, відповідачами у кримінальному процесі, чи надання такої правової допомоги належить

до повноважень регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги?

Чи має право місцевий центр видавати адвокатам доручення про надання безоплатної вторинної правової допомоги зазначеним особам?

Яким буде механізм оплати послуг і відшкодування витрат адвокатів у разі прийняття місцевим центром рішення про надання правової допомоги зазначеним особам?

У разі якщо до місцевого центру звертається особа, яка належить до однієї з категорій, передбачених пунктами 1, 2, 8-12 частини першої статті 14 Закону, та одночасно є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні, місцевий центр після здійснення перевірки належності особи до однієї з вищезазначених категорій та прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги видає адвокату доручення за формою, встановленою додатком 9

до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Координаційного центру з надання правової допомоги від 26 червня 2015 року № 160 (далі – Методичні рекомендації).

Оплата послуг адвоката у таких випадках здійснюватиметься відповідно до пункту 2 Порядку оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465.

У разі якщо особа, захист якої за призначенням у кримінальному провадженні здійснюється призначеним регіональним центром адвокатом, потребує представництва інтересів як свідок або потерпілий в іншому кримінальному провадженні, таке представництво забезпечується цим же адвокатом на підставі вже виданого доручення про залучення захисника за призначенням.

Оплата послуг адвоката за представництво у цьому випадку здійснюватиметься відповідно до пункту 2 Порядку оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465.

Оплата послуг адвоката за здійснення захисту за призначенням в основному кримінальному провадженні здійснюватиметься відповідно до пункту 15 Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465.

2. Які документи необхідно подати особам, визначеним у пункті 2 частини першої статті 14 Закону (діти-сироти, діти, позбавлені батьківського

піклування, безпритульні діти, діти, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї), для підтвердження їх належності до зазначеної категорії?

Порядок подання звернень про надання безоплатної вторинної правової допомоги визначено статтею 18 Закону, згідно з якою разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правової допомоги особа або законний представник особи повинні подати документи, що підтверджують належність особи або осіб, стосовно яких звертається законний представник, до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 Закону.

Відповідно до Закону України звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 Закону, що стосуються дітей, подаються їх законними представниками за місцем фактичного проживання дитини або її законних представників незалежно від реєстрації місця проживання чи місцеперебування особи (дитини).

Враховуючи викладене, з питань захисту прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, безпритульних дітей, дітей, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї, відповідно до Закону можуть звернутися лише їх законні представники за місцем фактичного проживання дитини, права якої порушені.

Примірний перелік підтвердних документів таких суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу визначено підпунктом 3 пункту 5 Методичних рекомендацій.

Звертаємо увагу, що перелік документів, передбачений Методичними рекомендаціями, не є вичерпним, особа, яка бажає отримати безоплатну вторинну правову допомогу, має право подати будь-який інший документ, який

підтверджує її належність до суб'єкта права на безоплатну вторинну правову допомогу. У разі якщо дитина звертається до центру особисто, кожний такий випадок розглядається директором місцевого центру індивідуально.

3. Чи відносяться до категорії осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, такі категорії осіб, як матері-героїні, багатодітні матері, ветерани праці та діти війни? Які документи таким особам необхідно подати?

Особи, які мають особливі заслуги та/або особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, для отримання безоплатної вторинної правової допомоги подають до місцевого центру паспорт або інший документ, що посвідчує особу, реєстраційний номер облікової картки платника податків та будь-який документ, що підтверджує заслуги особи, яка звертається за безоплатною вторинною правовою допомогою, перед Батьківщиною.

Так, відповідно до статті 8 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» особами, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, вважаються Герої Соціалістичної Праці, Герої України та повні кавалери ордена Трудової Слави.

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, відповідно до статті 11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» вважаються особи, нагороджені орденом Героїв Небесної Сотні, Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

Перелік осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, передбачений вищезазначеними законами, не можна вважати вичерпним.

Так, Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» встановлено перелік громадян України, які мають право на пенсії за особливі заслуги перед Україною, серед яких, зокрема, є особи, відзначені почесним званням України «Мати-героїня», та матері, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку, інші. Такі особи також мають право на безоплатну вторинну правову допомогу за умови подання документів, що підтверджують їх статус.

Ветерани праці та діти війни, на жаль, не є суб'єктами права на безоплатну вторинну правову допомогу.

4. Якою має бути форма доручення і якими законодавчими нормами вона затверджена?

Якщо за результатами перевірки належності особи до однієї з вразливих категорій осіб, визначених Законом, встановлено, що особа відповідає критеріям, визначеним пунктом 5 Методичних рекомендацій, та належить до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, визначених пунктами 1, 2, 8-12 Закону, працівником відділу попередньої роботи з клієнтами місцевого центру готується проект наказу про надання безоплатної вторинної правової допомоги за формою, встановленою у додатку 6 до Методичних рекомендацій.

Працівник відділу організації надання безоплатної вторинної правової допомоги та роботи з адвокатами місцевого центру забезпечує призначення адвоката, який надаватиме безоплатну вторинну правову допомогу, шляхом видання доручення, форма якого

наведена у додатку 9 до Методичних рекомендацій.

Звертаємо увагу, що доручення для надання безоплатної вторинної правової допомоги, форма якого наведена у додатку 9 до Методичних рекомендацій, на сьогодні видається лише місцевими центрами адвокатам для надання безоплатної вторинної правової допомоги суб'єктам права на безоплатну вторинну правову допомогу, визначеним у пунктах 1, 2, 8-12 частини першої статті 14 Закону.

5. Якими документами підтверджується факт надання адвокатом правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 Закону, зокрема, у разі здійснення адвокатом представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах?

Відповідно до пункту 6 Порядку оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 465, виплата адвокатам винагороди за надання ними правової допомоги і відшкодування витрат, пов'язаних з наданням такої допомоги, здійснюються на підставі доручення та акта надання безоплатної вторинної правової допомоги з відповідними додатками, складеного за формою, затвердженою Мін'юстом.

Адвокат подає складений ним акт до відповідного місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у строки, визначені у контракті (договорі) (протягом 45 календарних днів після завершення стадії провадження (коли оплата здійснюється за стадіями провадження (процесу) або виконання доручення).

Форма акта та відповідні додатки до нього (розрахунки розміру винагороди

адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги) затверджені наказом Міністерства юстиції України від 16 жовтня 2014 року № 1702/5 «Про затвердження форми акта надання безоплатної вторинної правової допомоги та додатків до нього», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2014 року за № 1281/26058.

Зокрема, додатком 1 до акта надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженого зазначеним наказом Мін'юсту, є форма розрахунку розміру винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги, передбаченої пунктами 2, 3 частини другої статті 13 Закону (крім випадків надання такої допомоги особам, визначеним пунктами 3, 4 частини першої статті 14 Закону), та відшкодування витрат, пов'язаних з її наданням, де, у тому числі, адвокат зазначає перелік складених документів процесуального характеру, судових засідань, у яких він брав участь тощо.

Факт надання адвокатом безоплатної вторинної правової допомоги засвідчений копіями відповідних підготовлених та поданих адвокатом процесуальних документів, витягу з журналу судових засідань або відповідною довідкою щодо проведених судових засідань суду у справі, судових рішень або витягів з них, іншими документами. Копії поданих на підтвердження документів завіряються адвокатом.

*Закінчення
в наступному номері*

*За матеріалами
Координаційного центру
з надання правової допомоги*